

PUŚCIĆ SIĘ (342) *vb pf*

się (245), się (97).

inf puścić się (63). ◇ *fut 1 sg* puszczę się (5). ◇ *2 sg* puścisz się (6). ◇ *3 sg* puści się (32). ◇ *1 pl* puścimy się (3) *RejJóz, Mącz, RejPos*, puścim się (1) *SkarKaz*. ◇ *2 pl* puścicie się (1). ◇ *3 pl* puszczą się (2) *SienLek, HistLan*, puścią się (1) *RejKup*. ◇ *praet 1 sg m* puściłem się, -m się puścił (9). *f* puściłam się, -m się puściła (2). ◇ *2 sg m* puściłeś się, -ś się puścił (2). ◇ *3 sg m* puścił się (95), puści(e)ł się (1); puścił się : puści(e)ł się *BielKron* (47:1). *f* puściła się (14). *n* puściło się (1) [może *impers od PUŚCIĆ*]. ◇ *1 pl m pers* puściliśmy się, -smy się puścili (18). ◇ *2 pl m pers* -ście się puścili (1). ◇ *3 pl m pers* puścili się (41). *subst* puściły się (6). ◇ *plusq 1 sg m* -em się puścił był (1). ◇ *3 sg m* był się puścił (1) *OrzJan*, puścił się był (1) *BielKron*. ◇ *imp 2 sg* puść się (11). ◇ *con 1 sg m* bych się puścił (1). ◇ *3 sg m* by się puścił (1). *f* by się puściła (1). *n* by się puściło (2). ◇ *3 pl m pers* by się puścili (2). *subst* by się puściły (1). ◇ *con praet 3 pl m pers* puściliby się byli (1). ◇ *part praet act* puściwszy się (15).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI (cztery z niżej notowanych przykładów) – XVII i XIX w.

1. Wykonać ruch przed siebie, opuszczając jakieś miejsce (268) :

a. Ku przodowi (254) :

α. Udać się, wyruszyć w drogę; *committere se PolAnt, Mącz, Vulg; transire Miech, Vulg; descendere, ingredi, navigare, proficisci Vulg, Mącz; solvere Mącz, Calag; excurrere Miech; venire HistAl; abire, incipere navigare, ire Vulg; ascendere, tendere PolAnt; dare se, devehere, pergere, provehi, transmittere Mącz* (244) : Podobno go gdzies ros bito Albo vtonał na Wodze Iż fię tak pućcił o głodzie *RejKup* v6, v5; *Tertia fere vigilia solvit Caesar*, Około trzeci godziny w noc pućcił fie Cefarz. *Mącz* 400b; *RejZwierc* 138; *WujNT Act* 27/2.

puścić się do kogo (1): wnet fie nágothował záfie do Prefzporku do krolow Kárdynał/ ale inżą drogą/ to iefł pućcił fie wodą z Wiedniá do nich *BielKron* 413v.

puścić się przeciwko komu (1): *Mącz* 370d *cf* »puścić się albo wyjechać«.

puścić się na co (4): Drugi fie ná rozliczne niebelfpieczeńftwá puści pod ziemię *RejZwierc* 157; *SkarŻyw* 50; Ow ná Tárnowfkie gory/ ow fię puści ná flis. *KlonWor* 74. *Cf* »puścić się na wojnę«.

puścić się za kim (3): *Leop* 3.Reg 13/14; Pergam atque insequor longius, Puźczę fie iefzcie dáley zá nim *Mącz* 385c; á ci dwa [św. *Jan i Andrzej*] wnet zápomniawfzy wfzytkiego/ puścili fie zá Pánem fwoim. *RejPos* 275.

puścić się na czym [= na koniu] (3): *BielKom* Bv; możefz fye ná nim w drógę pućcić *SienLek* 178; *WyprPl* C.

puścić się po kim [= za kim] (1): Tedy pućcił fie [*insecutus est*] po nim [*Apoloniuszu*] Ionáthas do Azotu *Leop* 1.Mach 10/79.

puścić się po czym [= w jakim celu] (1): pućciłem fie s fwoim towarzfyzem Márkiem Zenonem ná morze po kupiectwie z Wenecyey/ do Brugys *BielKron* 449.

puścić się w czym (3): *BielKron* 459v; *GórnDworz* H6; Gdy náleżli okręt/ w ktorym fię ná morze pućcić mieli: Pan okrętu drożył fie znaymem. *SkarŻyw* 134.

puścić się w którym kierunku (14): A potym z onąd rufzywfzy zaftępy pućcił fie [*Aleksander*] w wielką fzyrokofć Indiey. *HistAl* G7; Potym pućcił fie ku zachodu fłofńcá zá fzfzefliwym wiatrem

BielKron 443, 61, 443, 444v [2 r.], 445v [2 r.], 451v; *Mącz* 75a; *RejZwierc* 91v; *SkarŻyw* 600; Imo Chełmieńki ołtrow w lewą łtronę/ Puść fię do Swiećia *KlonFlis* G3, D.

puścić się dokąd (103): *Leop* 2.Reg 19/40, 1.Mach 10/79; *BibRadz Act* 27/40; [piraci] zbudowali okręty wielkie/ puścili fię ku brzegom Duńskim *BielKron* 339v; myśliłem łam w łobie/ iakobych fię á łkim puścił do Indyey kráiny obfitey *BielKron* 457, 48v, 51, 55 [2 r.], 61v, 122v (44); Iter Brundusium versus contuli, Puściłem fię ku Brundufiey. *Mącz* 122d, 227c, 394c, 477c, 488a; *RejPos* [36], 174; *RejZwierc* 91v, 157; *BudBib Sap* 14/4; Iuż fię y zá morze puścić chciał/ ále go wiátry záś do iegółz brzegu przyniołły *SkarŻyw* 473; gdy páłł owce Swiekrá łwego/ á puścił fię znimi wgłęboká pułzczá/ pałtwińká łzukáiąc *SkarŻyw* 479, 50, 167, [197], 311, 354 (18); puściłem fię łámo czwárt dla drukowánia tey Kroniki náłzey áż do Krolewcá mil 20. *StryjKron* 72; *KochPhaen* 5; *KochPam* 84; *ActReg* 65; *GórnTroas* 16; *WujNT Act* 18/22, 20/4; *CiekPotr* 62; *KlonFlis* D, G3; *KlonWor* 74; od brátá wygnaná włálnego/ [...] tum fię puściłá/ Ten brzeg/ [...] niedáwnom kupiłá. *PudłDydo* B3v. Cf »puścić się dalej«, »puścić się na morze«, »puścić się wodá«.

puścić się skąd (48): Tamże z tąd Tatarzy puściwłzy fię, przyciągnęli do miałta Waciey *MiechGlab* 15; *Leop Num* 21/10; [Kolumb] Puściwłzy fię od Kánáryey wyłpu/ ieżdźił trzydzieści y dwa dni nigdziey źemie niewidząc *BielKron* 440v, 191v, 313, 440v, 444 [2 r.], 445v (12); *Mącz* 400b; *KochMon* 24; z Ráwenny fię puściwłzy/ drogę onę piełzo y bołó odpráwował *SkarŻyw* 575, 167, 517, 557; Iako záwdy niełporo Grékóm port opuścić/ Y z dómu/ y do dómu gdy fię máią puścić. *GórnTroas* 16; *WujNT Act* 13/13, 16/11, 18/21, 27/4, 12, 13; *CiekPotr* 62, 65. Cf »od brzegu się puścić«, »puścić się dalej«, »puścić się na morze«, »puścić się wodá«.

puścić się którędy (9): *Leop Iudic* 5/6; Fenix brát tego Kádmulá puścił fię był przez czyrwone morze áż do Syriey *BielKron* 48v, 455v; *RejZwierc* 91v; á to náfnádnieyłzy [gošciniec z Węgiel do Tracji] [...] práwie Dunáiem fię puścić *BielSpr* 58v; *SkarŻyw* 355; Puściłes fye do Gdańłká po głębokiéy Wiśle *KochPam* 84; O wy włzyšcy/ ktorzyšcie fię gošcińcem puścili/ z pilnošciá fię przypátrźcie y wwaźcie/ iefli bolešć iefł ná šwiećie/ ktoraby zrownáłá z bolešciá mojá. *LatHar* 257.

Zwroty: »od, z brzegu(-a) się puścić« = *solvere navem Calag* [szyk zmienny] (3:1): *Solvere* oram, Od brzegá fię puścić ná morze. *Mącz* [267]b, 97a; *GórnDworz* H6; *Calag* 544a.

»puścić się dalej« [w tym: *dokąd* (3), *skąd* (1)] [szyk zmienny] (8): tám trochę odpoczynáwłzy/ puścili fię dáley ad polum antarticum *BielKron* 444v; Wywiedźiawłzy fię włzytkich rzeczy w tey kráinie/ puściliłmy fię dáley. *BielKron* 447, 443v, 444, 445v, 446v, 447, 451.

»[kórą] drogá się puścić« = *per viam ascendere PolAnt* [szyk zmienny] (3): Nábrawłzy Hiłzpani korzenia włzelkiego do okrętow ledá zacź/ puścili fię do Hiłzpaniey dwiemá drogámi *BielKron* 446v, 413v; połlemy męże przed łobá że wyłzpieguiá nam ziemie/ á przyniołá nam łpráwę/ ktorá bychmy fię drogá puścić mieli *BudBib Deut* 1/22.

»puścić się na, w drogę« = *committere se itineri a. viae, dare se in viam, ingredi iter Mącz* [szyk zmienny] (9:6): *RejKup* v6; *BielKom* Bv; Simul atque illuxerit cras iter arripiam, Iáko fię skoro wyyáśni/ dzień będzie/ ná drogę fię pułzczę. *Mącz* 201b, 91d, 148a, 211d, 233d, 266b, 492a; *SienLek* 176v, 178; Pátrzayże iż wźdy káždy ktho fię w drogę puści/ rozmyłá łobie záwždy połhrzeby o

czymby záfzedł *RejZwierc* 137; *SkarŻyw* [282]; Ták mię zięłá [zbroja]/ że łobá ledwie rułzyć mogę/
Nierzkąc bym fie miał puścić w niéy ná dálszą drogę. *WyprPl* Bv; *WujNT* 661.

»puścić się na morze (a. na burzki a. srogości morskie), na wodę, na głębokość (a. głębią)« [w tym: *skąd* (8), *dokąd* (3)] = *committere se mari PolAnt*, *Vulg; fluctibus se committere, navigare, provehi in altum Mącz* [szyk zmienny] (25:6:3): Towárow pełen okręt náłóżył: Vpátrzywłzy dobrą pogodę/
Puścił fie s nimi ná wodę. *BierEz* P2; *BibRadz Act* 27/40; Trzeci raz Kolumbus puścił fie ná morze z Hifzpániey z ósmiá okrętow rownych *BielKron* 443, 54, 56v, 440v, 441v, 443 (13); Se in altum maris capessere, Puścić fie ná głębokość morská. *Mącz* 35c, 9b, 67d, 91d, 225d, 242b (10); *GórnDworz* H6; Ieden fie puści ná okrutne burzki morłkie/ wiedząc thám o bárzo blifkiey śmierci łwoiej *RejZwierc* 157, 65v, 131v; *SkarŻyw* 134, 509; *KochTr* 22; *StrykKron* 71; *WujNT Act* 27/40.

»pieszki się puścić« (1): Ten piełzki ten ná koniu/ w drogę fie puścili *BielKom* Bv.

»puścić się precz« (3): gdyfmy ná brzeg wyłzli/ z wielkim wefelim nas przyięli [...]. Thá kráiná od nich wezwána iefł Páryás. Od thąd puściliłmy fie precz/ dáleko płynąc *BielKron* 447; *Mącz* 400d, 477d.

»puścić się na rzekę« [szyk zmienny] (3): *Leop* 1.*Mach* 5/41; *BielKron* 451; ták fie to widzi/ iáko owemu kthory w okręcie ná morze/ ábo w czołnie ná rzekę z brzegu fie puści *GórnDworz* H6.

»puścić się wodą, morzem, po morzu, po wodzie« [w tym: *dokąd* (12), *skąd* (7)] = *navigare HistAl*, *Vulg; transire fluvium Miech* [szyk zmienny] (12:5:3:2): *MiechGlab* 15; zgromádziwłzy y łpráwiwłzy wielki záfthęp/ puścił fie [*Aleksander*] po morzu ku Włoskiey ziemi *HistAl* B5v; *Leop Act* 13/4; Wzyáwłzy tedy s łobá Antenor przyrodzone łwoie/ z dwiemá tyłięcy ludzi/ puścił fie wodą ná zachod łłóncá *BielKron* 61; Puściłem fie záfie po wodzie Nilufem do Alexándryey *BielKron* 455v, 57, 61, 75v, 102v, 187 (12); *HistRzym* 15v; *SkarŻyw* 300, 519; *WujNT Act* 13/4; *KlonFlis* Dv; Puściłá fie [*Dydoná*] po morzu/ łzczęfcu poruczywłzy/ Wiátrom tákże zdrowie łwe *PudłDydo* A2v, A2.

»puścić się na wojnę« (2): *OrzJan* 117; Ale pátrz/ iák zá wozem [*koń*] pochodzi łtátecznie/ Može fie ná nim puścić ná woynę bełpiecznie. *WyprPl* C.

Szeregi: »puścić się albo wsieść« (1): *Credere se Neptuno seu mari*, Puścić fie áłbo włieć [!] ná morze. *Mącz* 67d.

»puścić się albo wyjechać« (1): *Descendere obviam alicui*, Puścić fie áłbo wyyechać przeciwo komu. *Mącz* 370d.

Przen (15) :

puścić się do czego (1): Nędznaż náłzá nauka/ ieśli tylo wgłowie á w ięzyku zołtaie/ á do fercá fie y rękú niepuści. *SkarŻyw* A3v. Cf »puścić się drogą«.

puścić się dokąd (3): *RejPos* 210; A gdyś przyłzedł do łtanu wieku počciwłzowego/ [...] Ocierayże ty blizny y łtáre liłzáie/ Widziłz iż fie małz puścić w nieznáioime kráye. *RejZwierc* [207]; Iuż dziś tych czáfów náłznych twoię [!]/ *Stolico Rzymłka/ Vlice/ zá morze fie puściły/ y ná on łwiát/ o ktorým żadne wieki nie wiedziály [tj. wiara dotarła tam]* *SkarJedn* 397.

Zwroty: »puścić się drogą [do czego]« (1): A do tego żywotá wiecznego ieśli kto tą prawdą á tą drogą nie puści fie ktorą on nam vkazác raczył/ pewnie fie káždy bárzo omyłnie obłádzić muśi. *RejZwierc* 137v.

»puścić się na, w drogę« [*w tym: za kim* (1)] [*szyk zmienny*] (1:1): O którym [*Mesjaszu*] Dawid nąpifał/ iż iáko mocny obrzym miał lie tu puścić ná tę drogę swoię *RejPos* 231; á tak by fię [*blądzący z nieświadości*] w drogę nową y świeżą/ zá wodzem y hetmánem wiary prawdziwey pędem wielkiem puścili *CzechEp* 73.

»puścić się (bez wiosła) na morze (*a. burzliwości morza*), na wody« (3:1): A oney cnocie s fławą dawfzy lie w obronę. Iuż miła łodko pływay á puść lie ná wody *RejWiz* 10, 87v; *RejAp* 43; iefliże [...] puściłz lie bez wiosła ná ty frogie burzliwości morzá tego ftráfzliwego á omylnego fwiátá tego/ wierz mi że lie ochyniefz. *RejPos* 175.

»precz [*w jakim kierunku*] się puścić« (1): A ieflic lie [*kto*] precz puści háyw ná lewo k łobie/ Pewnieć lie tym gościńcem nie raz w łeb záfkrobie. *RejWiz* 75v.

a) Podjąć jakieś zadanie (2) :

Zwrot: »puścić się (bez wiosła) na morze, na wodę« [*szyk zmienny*] (1:1): zem fię nie ledá iáko/ áni bez wiosła na to morze tłumaczenia puścił *BudNT przedm* dv; Nie fmiem lie bez was [*Muz*] puścić ná tę wodę [*tj. napisać ten utwór*]/ Bo widzę zbytnie wielką niepogodę. *KochSz* A4v.

b) Przejść do nowego tematu [do czego] (1) : Pocniem od tey oftátniey počiechy [*tj. pomocy umarłych*]/ [...] á potym fię do inych puścim *SkarKaz* 381b.

αα. Rozpocząć wojnę (9) :

puścić się przeciw komu (1): Sennácheryb fyn Sálmánázárow krol Afyriyfki wzywáfzy Sámáryą/ y lud Izráelfki wywodfzy/ puścił lie do Iudee przeciw Ezechiafzowi krolowi Iudfkiemu *BielKron* 89.

puścić się na kogo (2): w czym był Król Władysław obładził/ że lie był ná Turká puścił/ nań lie dobrze nie nágotowawfzy *OrzJan* 120; *PowodPr* 62.

puścić się po kim (1): tych czáfów Tatarowie wtargnęli do Ruśi/ [...] poczynili fzkody wielkie [...]. Bernath Pretwic [...] puścił lie po nich s trochą kozakow á czeremifzow *BielKron* 424v.

puścić się dokąd (6): *Leop* 3.Reg 22/6; Potym Grekowie puścili lie do kroleftwá Priamułowego/ gdzye mu kilka miał wzyęli. *BielKron* 56v, 89; [*cesarz turecki*] puściwfy lie niedawno do Węgier/ y poráziwfy ná głowę Ferdinándá/ kroleftwo ośiadł. *OrzJan* 6, 83 [2 r.].

Zwrot: »puścić się na wojnę« (1): Mam lie puścić á wyiáchác ná wojnę [*Ire debeo ... ad bellandum*] do Rámoth Galáád/ czyli Mam themu dáć pokoy. *Leop* 3.Reg 22/6.

Szereg: »puścić się a wyjachać« (1): *Leop* 3.Reg 22/6 cf Zwrot.

ββ. Ruszyć w pogoń; persequi Vulg, Mącz (12) :

puścić się za kim, za czym (żywotne) (5): nádiechał łanía/ którą połtrzeł z łuku/ á ona počęła wćiekác. Gdy lie puścił zá nią/ przywiódłá go pod iedną wielką fkałę *BielKron* 322v, 312v, 406; *SkarŻyw* 481. Cf Zwrot.

puszczać się po kim [= za kim] (7): y podawfły tył wćekli Murzynowie. Y puścił lie po nich Afá *Leop* 2.Par 14/13, *Ios* 7/5; lekki lud [...] fził prętko/ y puścili lie po Kúrfiersćie ktorego pościgli pod láfem *BielKron* 229, 341 [2 r.], 358v, 397.

puścić się dokąd (2): Ráno záfię Káfson Sędziak Turecki/ widząc fzczeście swoie/ puścił lie zá Niemcy do Pełztu *BielKron* 312v. Cf *puścić się dokąd skąd*.

puścić się dokąd skąd (1): potym fie iefcze ponich puścili nieprzyjaciele od Broni aż do Sábarym Leop Ios 7/5.

puścić się którędy (1): Widząc Pháráo ifz vchodzą/ tąż drogą [...] puścił fie zá nimi. SkarŻyw 481.

Zwrot: »puścić się dalej [za kim]« (1): Timebant insidias alioquin persequuti fuissent longius hostem, Obawáli fie zdrády/ gdyby nie to puściliby fie byli dáley zá nieprzyjacielem. Mqcz 379d.

β. *Zwrócić się, pobiec lub podejść bliżej* (5) :

puścić się do kogo (1): vказаł mu fie mąż/ ftoiący przeciw niemu zgołym mieczem. á Iozue mniemáiąc by był iáki człek/ mężnym fercem puścił fie do niego y pytał: [...] SkarŻyw 501.

αα. *Zaatakować* (4) :

puścić się przeciwko komu (1): nieślychano iefcze tego nigdy/ ábyście fie wy kiedy równym Azyáckiemu woýłkiem przeciwko nim puścić mieli OrzJan 40.

puścić się na kogo (1): iedną lámą ofołą fwiętą/ [Jezus] puścił fie ná on wielki poczet ludzi onych fwowolnych [tj. kupców w świątyni]/ thák iż wielkim ftráchem vfráźzeni [...] / muilieli precz vciekác przed oblicznością iego. RejPos 194v.

puścić się po kim (1): Leftko wezwawfzy rycerstwa do siebie [...] / puścił fie po nieprzyjacieloch/ y pogonili ie BielKron 365.

ααα. *Wedrzeć się walcząc [w co]* (1) : Corona navalis, Złoty wieniec/ który dawano temu/ który fie naprzód w nieprzyjacielski okręt puścił. Mqcz 66a.

γ. *O zwierzęciu: zacząć biec* (2) : iedno iż mi fie z byftróści [koń] puścił inochodą RejZwierc 90.

puścić się do kogo (1): Puści fie Miedzwiedz do nich/ iednego połápił RejFig Cc6.

δ. *Popłynąć* (3) :

puścić się na co (2): Bywaią rany w dziáflach/ w ięzyku: gdy fie ta flona/ oftra wilkońc puści na ty mieftcza. Ieftli fie też puści na płucza/ czyni dychawicze/ ieftli fie puści na ielita/ czyni biegunkę FalZioł V 8v.

αα. *W funkcji impf: płynąć (o rzece) [w którym kierunku]* (1) : Dźwiná rzeká poczyna fie z ieźiorá [...] / puściłá fie ku zachodu Słońcá/ potym ná pułnocy w pada w morze Niemieckie Oceanum. BielKron 432.

b. *Skierować się ku dołowi, spuścić się, zniżyć się, skoczyć w dół; schylić się, zanurzyć się; descendere* HistAl; *emittere se* Vulg; *iacere se* PolAnt (14) :

puścić się na kogo (1): Tedy ná onego Kápláná gdy Mfzą miał/ puścił fie wiátr duchá S. SkarŻyw 580.

puścić się na co (1): [Dydona mówi:] vchodząc łóżá Iárby frogiégo/ Pusciłám fie ná oftrósc mieczá śmiertelnégo [tj. popełniłam samobójstwo, rzucając się na ostrze miecza]. KochFr 92.

puścić się w co (1): á on [Aleksander] gdi wízedł w on fąd [= łódź (ze szkła)] kazał fie záwreć drzwiczkami/ á fmołą zálać/ á ták fie puścił w głębokość morską HistAl M5v.

puścić się skąd (2): MurzNT Luc 4/9; pokuś fie [...] / á puść fie z ganku. RejPos 71v.

Zwroty: »do dna się puścić« (1): oni nań [na wieloryba] wrzuczą ofęki żelaznę zgęftemi zęby: á wnet vciekaią á on do dna fie puści j trze fie o ziemię FalZioł IV 31c.

»puścić się na doł« = *iacere se deorsum PolAnt* [szyk zmienny] (4): [małpa] Ieden orzech vpuściłá. Ale by go nie ftráciłá/ Nádoł się zá nim puściłá *BierEz Q3v*; *MurzNT Luc 4/9*; iż mu [czart *Chrystusowi*] łmiał rzecz wwiodłzy go ná wyfoki ganek/ iż iefliś ieft Syn Boży/ puść fie tu na doł *RejPos 71v, 69v*.

»puścić się na kolana« (1): POdniozłzy ręce/ puść fie ná koláná *GrabowSet G2*.

»puścić się z nieba« (1): MAtko łkrzydłátych miłosci [tj. *Wenus*]/ [...] Pusć fie z niebá w łnádny m biegu/ A łtáw fie ná Wiślnym brzegu *KochFr 97*.

a. *Skoczyć do wody* (4) : Setnik [...] kazał tym ktorzy mogli pływać/ aby fie náprzod [tj. *najpierw*] puścili/ y wyłfli ná ziemię *Leop Act 27/43*.

Zwroty: »w morze się puścić« (1): á Piotr porwáwłzy łukniá/ wykoczył z łodki/ y płynáł do niego (*marg*) Piotv [!] w morze fie puścił áby corychley do Páná przyplýnáł. (-) *SkarŻyw 599*.

»puścić się w pław« (1): Ow fie záś nágo y bez wielkich zábaw/ Puścił w rzekę w pław. *KlonFlis C3*.

»puścić się w rzekę« (1): *KlonFlis C3 cf* »puścić się w pław«.

c. [O ruchu w górę: oderwać się od ziemi [od czego]: ták odłzedł [*Chrystus*]/ iże od tey niłkości ziemie puścił fie/ á wzgorę podniełiony był. *GilPos 261v (Linde)*.]

2. *Wybrać jakiś sposób postępowania, zacząć się na kimś wzorować, zacząć jakoś działać, coś robić; abire, ambulare, declinare Vulg* (13) :

puścić się do czego (1): (*nagł*) Bolełw XI. łmiáły. (-) [...] Wziáłeś Wołyń, zburzyłeś Kijow, Prufy: Węgryś poráził, vłkromiłeś Ruffy. Dobrześ fie puścił do ták zacney łpráwy *KlonKr C3*.

puścić się na co (3): człowiek vmyłtu wielkiego/ [...] iedno iż fie puści ná rzeczy rozwázne/ ná rzeczy łobie ná pothym y oyczyźnie łwey potrzebne/ [...] iuz on máło łobie tych drobnych przypadkow [...] wáży *RejZwierc 22, 142v*; [*Marynus*] nigdy miłtrzá ná tákı żywot [*pustelniczy*] niemáiąc/ zdobrą tyle wolá łam fie ná on trudny łtan puścił *SkarŻyw 570*.

puścić się za kim, za czym (7): Bo mię opuścili oycowie wáłfy/ [...] y puścili fie zá Bogi/ obcemi *Leop Ier 16/11, Deut 11/28, Is 56/11, Ier 9/14; RejAp 106*; Bo ktoć fie iuz puści zá łwowlonym rozmyłem łwoim/ o iuz tákıemu nie łmákuie áni rádá/ áni przełtrogá ładnego człowieká *RejZwierc 91v*; á drudzy ktorzy fie zá Márcyonem puścili: iuz nie Chrześciánie/ ále Márcyonilte názwáni łą. *SkarŻyw 394*.

W przen (2) :

Zwrot: »puścić się na [swą] drogę, [jakim] gościńcem« = *in viam suam declinare Vulg* [szyk zmienny] (1:1): Sámi páłterze [tj. *przywódcy*] nieumieli wyrozumienia: włfyłcy fie puścili ná łwą drogę/ kozdziurny zá łwym łákomłtwem *Leop Is 56/11; LatHar 442*.

Przen [za czym] (1) : iáko wiele y wielkiego złego z tąd roście/ iefliby się tákıe popędliwe chęci ábo námiętności puściły zá łwą byłłrościá [*impetu suo ferantur*] *ModrzBaz 7v*.

3. *Zaatakować słownie* (4) :

puścić się przeciw komu (1): tedy wždy I.M. *X(iędzu) K(anonikowi)* łámemu to pierwey przyłtáło było z námi [...] vczynić [tj. *przeprowadzić dysputę*]/ [...] niż [= *zanim*] fie ták przeciw nam w zápálczywey popędliwości puścił *CzechEp 90*.

puścić się na kogo, na co (3): *BielKron* 59v; teżem się puścił był niewinnie Ną swego przyiáciela. *CiekPotr* 16. Cf *Zwroty*.

Zwroty: »puścić się [jakim] językiem [[na kogo], na co]« [szyk zmienny] (1): kto syc puści ná nie [Fraszki] Vczypliwym językiem/ za frálzkę nie ltanie. *KochFr kt*; [OtwinPis 26].

[»[na kogo] słowy [jakimi] się puścić«: Ktoby [...] się nań [na ławnika] łowy nie wcziwemi puścił/ przepada y Ławnikowi emendę 30 łzelągów/ y łędziem winę. *SzczerbSpecSax* 207 (Linde).]

4. *Zaufać, powierzyć się, zdać się; dari Vulg* (13) :

puścić się na kogo, na co (9): *RejKup* k4v; iednák nie może to być/ áby mu [dworzaninowi] nie łatwiey przyšlo doić thego czego prágnie/ kiedy mu się iáką regułką oczy otworzą/ [...] niż gdiby się wżytko [...] ná rozładek/ á baczenie iego puściło. *GórnDworz* I4v; *PapPan* F2v; *KochPij* C3v; iedno próżę żeby tego Niewiedział áni pan moy, áni żywy człowiek. (-) Puść się ná mię bezpiecznie: wierz mi, á mów co chcesz. *CiekPotr* 41. Cf *Zwroty*.

puścić się za kim, za czym (3): *ModrzBaz* 24v; iefli zá miłosierdziem trzymáiąc bédziefz chciał być przeciw prawdzie/ álbo łurowey prawdy zápamiętawfzy/ puściłz się zá miłosierdziem/ [...] *WysKaz* 21; kto się zá nim [czarzem] puści/ bárzo rad łzwánkuie. *SiebRozmysł* [M]v.

Zwroty: »puścić się na fortunę, na szczęście« (1:1): *Vela ventis permittere*, Okręt puścić precz/ [...] to yeft ważyć się puścić się w ymię boże ná łzczęście. *Mącz* 479a; *GórnDworz* Ff4v.

»na łaskę [czyj] się puścić« (2): iż ktorzy [...] iemu wiernie dufác bédziemy/ á pokornie się ná łáskę iego puścimy/ iż nas zbáwi *RejPos* 4; *KarnNap* D2v.

Przen (1) :

Zwrot: »puścić się po wiatru« (1): A gdy był okręt porwan/ á nie mógł wiatru przemoc/ puściłwfy się po wiatru [data nave flatibus]/ płynęliśmy. *WujNT Act* 27/15.

5. *Przestać się trzymać* (24) :

a. *Przestać się trzymać rękami* [czego] (3) : A tak nałz miły oycze nog się nie puścim[y] Aż izes nam odpuści[ł] pewnie się dowiemy *RejJóz* P5.

Zwrot: »puścić się płota« = *stać się śmielszym* (1): Wyłtáp ty coś ciągnął kotá/ A puść syc ná chwilę płotá *KochSob* 59.

Przen: *Zaprzestać jakiegoś działania, zaniedbać gotowości* (1) : [przodkowie nasi] Zbroie nigdy/ a konia puścić się niechcieli. *KochSat* A2v.

b. *Przestać przywierać* [czego] (1) : *Hirudo nisi plena non omittit cutem*, Proverbium, Piyawká pierwey się nie puści ciála alież będzie pełna *Mącz* 156d; [ále gdy się iefzcze mięło iágodne žiarnká nie puści iefł to znak nie dojrzałey iágody. *Cresc* 1571 335 (Linde)].

c. *Opuścić, udać się gdzie indziej; relinquere PolAnt* [czego] (5) : Ktore [okręty, na których odpływały dzieci] kiedy się brzegow łwych puściły/ Wnętrznosci w oycu žalem podnieciły. *GrochKal* 9; IVż temu lat siedmnaście/ [...] iáko puściłwfy się Dworu/ v którégom látá przefłzłé łwoie trawil: [...] wśiadłem ná oyczyłtęy roli *JanNKar* A2.

a. *Zboczyć z drogi* (3) :

Zwrot: »puścić się toru« [gra słów w nawiązaniu do zwrotu *przen*] (1): Przyłtáli tedy do Nowego dworu/ Narew y z brácią/ puściłwfy się toru *KlonFlis* G4.

Przen (2) : Ten który się puści ścieżki/ będzie frodze karan *BibRadz Prov* 15/10.

Zwrot: »toru się puścić« (1): Bo iefli się/ tak dobrze od Bogá fámego zálecone go toru puści/ [...] [*boję się*] áby [...] w doł nie wpadł *CzechEp* 106.

d. *Przestać być wyznawcą [kogo, czego]* (5) : *RejPos* 281v; á Czechowie nie vczynią tego/ áby sie Hufá fwego puścić [...] mieli *WujJud* 2v; nie pufzczę fye prawdy twoiéy *KochPs* 129; *NiemObr* 145.

W przen (1) : Y vczynilem nie przeciw ktoremu człowiekowi Kátoliki Rzymfkiey/ [...] ále więcey przeciw tym/ ktorzy z niey wyłzedzfy/ przędziwá się iey puścić przedsię niechćieli *CzechEp* 6.

e. *Opuścić, zostawić, porzucić [w tym: kogo, czego]* (9), *cum A lat.* (1) (10) : Widząc to Darius do Indiey vciekł. Alexander sie go przedię nie puścił ponim zewłzitkami fwyimi ciągnął. *BielŻyw* 153; Niedrzewey sie ich [*bocianięta chorych rodziców*] pufzczą áż gdy iuz obaczá/ Ze ociec czyrłtwo z mátká zá ábkámi fkaçzą [!]. *HistLan* B2v; *HistHel* D3; aby [*Stadniccy*] niepractikowali cum exteris [= z cudzoziemcami], A tosz oni podobno niechą się puscic exteris *ActReg* 156.

Przen (zwykle z przeczeniem = zawsze trwać, być przy kim, mieć coś) (6) : *Prot* E; Iednák fzkodá puścić się tak zgoła nádzieie *KochFr* 85; Temu [*Bogu*] gdy fłużyć będziecie/ Bogátémi zoftániecie Powiedziecie żywot miły/ Bez kłopotu w káždéy chwili: Bo fzalenłtwo tego światá/ Puści sie was y vtrátá. *KochMRot* B2v; nigdy się złości glupłtwo nie puści. *GórnRozm* H2v; *KochFrag* 30.

W porównaniu (1): iż iáko z gárná záftárzáła przywára/ tak niekárność przelewánia krwi/ oney [*Rzeczypospolitej*] sie puścić niechce. *PowodPr* 67.

6. *Wydobyć się na zewnątrz, na wierzch* (12) :

a. *O zapachach* (2) : ále widzieć (prze wielką światłość [...]) nikogólz niemogły. Zá oną światłością [...] wonność się niewymowna puściłá *SkarŻyw* 589.

puścić się komu (1): Sluchaiąc czofcie mowly Áż mý się wyatry pufczyly. *RejKup* 15v.

b. *O płynach: wylać się; manare Mącz* (7) :

puścić się z czego (3): Gdy opráwiáł miáłto/ vyrzáł wielkość oliwy drzewá y wody puścić sie z zyemie. *BielKron* 27; *SkarŻyw* 497. Cf »łzy puściły się z oczu«.

puścić się komu (3): od thego mu [*koniowi choremu od stłuczenia głowy*] fye wozgrzywość [= *flegma*] puści/ y głowá fye mu wyczyści. *SienLek* 165. Cf *Frazy*.

Frazy: »[komu] łzy z oczu się puściły« (1): Manabant omnibus gaudio lachrymae, Dla rádości/ wfyłtkim sie łzy pufczyly z oczu. *Mącz* 208b.

»puścił się [komu] płacz« (1): gdy raz [...] v tegołz wielkiego ołtárza Pánny Máryey/ naboźnie się modlił: puścił mu się taki płacz/ [...] ifz [...] *SkarŻyw* 570.

a. *O opadach* (2) :

Fraza: »puścił się deszcz« [*w tym: z czego* (1)] [*szyk zmienny*] (2): przedemną fzedł obłok pełny wody/ fktorego się puścił defzcz [*nubes ... immisit pluviam*] gwałtowny *BudBib* 4.*Esdr* 4/47[49]; *SkarŻyw* 545.

c. *Wyrosnąć z czegoś; crescere PolAnt; nasci Vulg* (3) :

a. *O roślinach i ich częściach* (2) : A kiedy się puściła tráva i owoc vczyniła/ tedy się pokázáło i kákolé *MurzNT Matth* 13/26; [*Leop Matth* 24/32 (*Linde s.v. puścić*); ktorey [*kapusty*] lisie álbo

wierzchy gdy będą zrzázáne/ tedy się ná wiofnę pułzczą odmłodzi *Cresc 1571 206*. [Cf też **b.** z czego *BielKron 27*.]

[*Fraza*: »korzenie się puściło«: tak iżby wždy przy káždey łtuczce było nieco korzenia/ ktore się puściło *Cresc 1571 130*.]

Przen (1) :

Zwrot: »z ziemie się puścić« (1): Abowiem to iest wefele drogi ie⁸⁰/ áby zaś z ziemie ine [korzenie, tj. wierni] fie puściło [*de terra alii germinentur*]. *Leop Iob 8/19*.

β. *O włosach (1)* : gdy włoły oblážą/ á ty ie thám mieć chcefz/ [...] miełzawłzy [*starte chrzqszcze*] z fádłem niedźwiedźim/ pomázuy. Ale wiedz/ iżci fye naprzod zpryfzczy/ á potym włoły fye pułzczą. *SienLek 47v*.

7. [*Wykielkować, wypuścić pędy*: ták iżby [*nasienie*] wtorego księżycá tám [*tj. w ziemi*] leżąc rozmokło y puściło się *Cresc 1571 117, 211*.]

8. *Uczepić się czegoś pędami; se diffundere Mącz [po czym] (2)* : *Maritae* [...], Drzewá po których fie chmieliny álbo winne wićy puściły. *Mącz 210a, 159d*.

9. *O wiadomościach: rozejść się (1)* : Za czém Ielus/ wrócił się do Galileiúi/ i puściła się onim fłáwa [*fama exiit*]/ po wżyfłkim okolicznem kraiu *MurzNT Luc 4/14*.

10. *W zwrocie*: »[czym z kim] na sztych się puścić« = *rozpocząć rywalizację (1)* : Ale w czym téz oni znáczni być chćieli/ tymby fye nam znimi ná łztych puścić *KochWr 29*.

11. *W funkcji strony biernej (4)* :

a. *Zostać sprzedanym (1)* :

Zwrot: »tanie się puścić« (1): Przyłóźcie łpułzłotógo/ tanieć fie [*te rzeczy*] puściły *WyprPl B2v*.

b. *Zostać zlekceważonym, zapomnianym (2)* :

Zwroty: »na szrot się puścić« (1): s czáfem nie długim/ Albo nam być w Tálmutcie/ álbo w Alkoranie/ Kiedy fie ták náłz Kriřtus náłzrot puścił tanie. *RejZwierc 250*.

»puścić się tanie« (1): *RejZwierc 250 cf* »na szrot się puścić«.

α. *O tekście (1)* :

Zwrot: »precz się puścić« = *zostać pominiętym, opuszczonym w tekście (1)*: Więc y owá *disputatio* wżytká/ *de calido et frigido in viro et muliere*, precz fie puściłá [*w przeróbce „Dworzanina” z włoskiego na polski*] *GórńDworz B3v*.

c. *Zostać wydanyym drukiem (1)* :

Zwrot: »na świat się puścić« (1): Bo iż fie bez rozłádku [*tj. dostatecznej oceny*] tho [*Psalterz*] ná fwiát puściło/ Toć teraz s łłufznych przyczyn ták fie sftác muśiło. *LubPs ggv*.

Cf **PUSZCZENIE SIĘ**